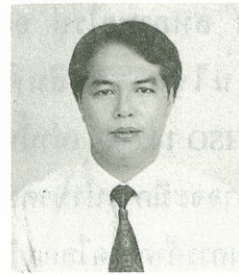

วิกฤตการณ์ด้านแรงงานไทย

: ผลกระทบจากค่าเงินบาทลอยตัว

*สุดิระ ระบอบ

ภายหลังจากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ประกาศปรับปรุงระบบแลกเปลี่ยนเงินตราของประเทศจากระบบตะกร้าเงิน (Basket Pegged) มาเป็นระบบลอยตัว (Managed Float) เมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๐ ได้ก่อให้เกิดกระแสแห่งความสับสนและความหวาดวิตกกังวลแก่ประชาชนเกี่ยวกับเสถียรภาพความมั่นคงและความอยู่รอดของระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ในอนาคตคว่าจะมีแนวโน้มที่มีดมนไปอีกเป็นเวลานานเท่าใด ทั้งนี้เนื่องจากผลจากการประกาศค่าเงินบาทลอยตัว ทำให้ค่าเงินบาทลดลงอย่างรวดเร็วจนถึงระดับ ๓๘.๕๐ บาทต่อหนึ่งเหรียญสหรัฐ ซึ่งนับว่าต่ำสุดในประวัติศาสตร์ หลังจากนั้นก็ได้มีการประกาศปิดการดำเนินงานของสถาบันการเงินรวม ๕๘ แห่ง และรัฐบาลก็ไม่สามารถที่จะปราบปรามการคุมคามเข้มแข็งทางเศรษฐกิจได้อีก

* หัวหน้าภาควิชาการบริหารอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : บธ.ม.
(การจัดการและการบริหารองค์การ) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ต่อไป จึงต้องขอความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) เพื่อกู้เงินจากประเทศสมาชิกมาพยุงเสถียรภาพทางเศรษฐกิจเป็นจำนวนถึง ๑๕,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐสำหรับการสร้างเครดิตของประเทศ

ประเทศไทยเคยได้ชื่อว่าเป็นประเทศกำลังพัฒนา และเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industrialized Countries : NICs) พร้อมกับถูกขนานนามว่าเป็น ๑ ใน ๕ เสือ ของประเทศที่มีอัตราความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจสูงที่สุดในทวีปเอเชีย จาก การที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและ อุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด จะเห็นได้จากในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ผลผลิตทางภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๓๐.๗ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ขณะที่ภาคเกษตรกรรมมีสัดส่วนลดลงเหลือเพียงร้อยละ ๑๑.๘ และคาดว่าแนวโน้มในอนาคตปี ๒๕๔๓ (ปี ค.ศ. ๒๐๐๐) ผลผลิตทางภาคอุตสาหกรรมจะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๕๐ ขณะที่ภาคเกษตรกรรมจะมีสัดส่วนลดลงเหลือเพียงไม่ถึงร้อยละ ๑๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ นอกจากนั้นนับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบเมื่อ ได้มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ ฉบับที่ ๑ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นต้นมา มูลค่าการส่งออกของประเทศเพิ่มขึ้นประมาณ ๑๐๐ เท่าตัว จากเดิมมีมูลค่าเพียง ๕,๕๐๐ ล้านบาท เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นจำนวนเกือบ ๑ แสนล้านบาท ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ และในช่วงระยะเวลาเดียวกัน รายได้ต่อบุคคลเพิ่มขึ้นประมาณ ๓๐ เท่าตัว คือเพิ่มจาก ๒,๐๐๐ บาทต่อคน เป็นจำนวน ๕๕, ๒๖๐ บาท และอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศมีอัตราเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ ๗ ต่อปี เป็นเวลาหลายปีติดต่อกัน ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของประเทศ ได้รับความสำเร็จอย่างสูง โดยที่อัตราของการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยเฉลี่ยในทุกแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ไม่เคยต่ำกว่าร้อยละ ๕ เฉพาะในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ สูงถึงร้อยละ ๑๐.๕ ซึ่งจัดอยู่ในระดับแนวหน้าของโลก ทั้งจากประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา หรือแม้แต่ในกลุ่มประเทศเอเชียด้วยกัน ตลอดจนประเทศอุตสาหกรรมใหม่ทั้งหลาย

เกิดอะไรขึ้นกับประเทศไทย?

คำถามนี้เป็นที่สงสัยและทำให้ประชาชนในแต่ละระดับอยากรู้อยากถามคำตอบ

กระแสของการปรับค่าเงินบาทเริ่มมีมูลเหตุมาตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. ๒๕๓๘ อันเป็นช่วงที่อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเริ่มถดถอย หากแต่ยังไม่มีแรงกดดันมากนักจนกระทั่งประเทศเริ่มประสบปัญหาเกี่ยวกับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ อัตราดอกเบี้ยภายในประเทศอยู่ในระดับสูง การขยายตัวของสินเชื่อและการประกอบธุรกิจของภาคเอกชนจึงมีข้อจำกัดจากต้นทุนทางการเงินที่แพงขึ้น ปัจจัยเหล่านี้มีผลทำให้ต่างประเทศเริ่มมองค่าเงินบาทอย่างขาดความเชื่อมั่น โดยมองว่ามีค่าแข็งกว่าความเป็นจริง ส่งผลทำให้การลงทุนจากต่างประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะในตลาดหลักทรัพย์เริ่มชะงักงัน เมื่อเงินบาทมีค่าสูงเกินความเป็นจริงต่างประเทศย่อมรู้สึกว่าการส่งออกของไทยมีราคาแพงขึ้น ทำให้เราเสียเปรียบคู่แข่งในตลาดโลกก่อให้เกิดภาวะการส่งออกตกต่ำอย่างรุนแรงในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ นอกจากนั้นยังมีผลกระทบก่อให้เกิดปัญหาขาดดุลบัญชีเดินสะพัด ปัญหาเงินเฟ้อติดตามมา ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะพยายามรักษาค่าเงินบาทไว้ไม่ให้ตก จึงนำเงินสำรองทางการจากธนาคารแห่งประเทศไทยมาพยุงไว้ หากแต่ไม่เป็นผลสำเร็จทำให้ต้องประกาศปรับปรุงระบบแลกเปลี่ยนเงินตราของประเทศมาเป็นระบบลอยตัวในที่สุด

วิธีการทำให้ค่าเงินบาทลดลงสามารถกระทำได้ใน ๒ วิธีหลัก ได้แก่ ประการแรก การประกาศลดค่าเงินบาท ประการที่สอง การปล่อยให้เงินบาทลอยตัวไม่ผูกติดกับประเทศใด แต่ให้เป็นไปตามกลไกราคาตลาดตามความเป็นจริง ซึ่งวิธีนี้ค่าของเงินบาทจะขึ้นอยู่กับปริมาณความต้องการและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของประเทศ (เดิมระบบตรึงราเงิน ค่าของเงินบาทจะอิงอยู่กับประเทศที่มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ เช่น สหรัฐอเมริกา เยอรมัน สิงคโปร์ เป็นต้น)

ผลจากการที่ค่าเงินบาทลอยตัว ผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดได้แก่ บรรดาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่ใช้เงินกู้จากต่างประเทศ รองลงมาคือ ธนาคารพาณิชย์ซึ่งได้ไปกู้เงินดอกเบี้ยต่ำจากต่างประเทศมาปล่อยให้กู้ต่อภายในประเทศ นอกจากนั้น ก็คือ หน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจที่กู้เงินจากต่างประเทศมาขยายการก่อสร้าง ผู้ผลิตที่ต้องนำเข้าเครื่องจักรและวัตถุดิบจากต่างประเทศ ตลอดจนประชาชนที่มีรายได้ประจำต้องซื้อของแพงขึ้น เนื่องจากค่าของเงินลดลง ทำให้รายได้ที่แท้จริงหายไปส่วนหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ยังมีธุรกิจบางประเภทได้รับผลประโยชน์ส่วนหนึ่ง ได้แก่ ธุรกิจการท่องเที่ยว และธุรกิจการ

ส่งออกที่ไม่พึงพาวัตถุดิบจากต่างประเทศมากนัก ทำให้สินค้ามีราคาถูก

เมื่อรัฐบาลได้ยอมรับเงื่อนไขตามพันธะสัญญาการกู้เงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ภายหลังการลงนามเมื่อวันที่ ๒๑ ส.ค. ๒๕๔๐ ก็จะต้องบริหารการเงินภายใต้กฎเกณฑ์ที่กำหนด ทำให้ถูกพิจารณาว่าสูญเสียความเป็นประชาธิปไตย ทั้งนี้ เพื่อที่จะเยียวยาให้ระบบเศรษฐกิจฟื้นตัวขึ้นอีกครั้งหนึ่ง มาตรการต่าง ๆ ที่ถูกนำมาใช้ ได้แก่ การค้าประกันเงินฝากของประชาชนภายในประเทศ การยกเลิกกองทุนช่วยเหลือสถาบันการเงิน การปฏิรูประบบบริหารทางการเงินใหม่ การตัดลดงบประมาณลง การควบคุมสถาบันการเงินอย่างเข้มงวด รวมทั้งการขึ้นภาษีต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ภาครัฐบาลประกาศขึ้นภาษีมูลค่าเพิ่มจากเดิมร้อยละ ๗ เป็นร้อยละ ๑๐ มาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ได้ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชน สถาบันการเงิน และหน่วยงานทางธุรกิจต่าง ๆ เริ่มปิดตัวลงหรือมีชะงักงันก็พยายามหามาตรการต่าง ๆ เพื่อความอยู่รอดในท่ามกลางความผันผวนทางเศรษฐกิจ

กระแสแห่งความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจดังกล่าว ทำให้ผู้ประกอบการหรือ

เจ้าของกิจการเกิดความไม่มั่นใจในสถานการณ์ และนำกลยุทธ์หรือมาตรการต่าง ๆ ออกใช้ เช่น การประกาศลดเงินเดือนของผู้บริหารระดับสูงโดยสมัครใจ การงดจ่ายเงินปันผล การปรับลดเงินเดือนของพนักงานตามสัดส่วน การยุบตำแหน่งที่ไม่จำเป็น ตลอดจนการคิดค้นเทคนิควิธีการประหยัดค่าใช้จ่ายของกิจการ เช่น การประหยัดพลังงาน การงดจ่ายค่าล่วงเวลาของพนักงาน การเว้นช่วงการปฏิบัติงานโดยจ่ายค่าตอบแทน การปรับปรุงสายการผลิต จนกระทั่งถึงการปลดพนักงานบางส่วนหรือทั้งหมด เพื่อให้กิจการสามารถดำรงคงอยู่ต่อไป ซึ่งมาตรการต่าง ๆ เหล่านี้มีผลกระทบโดยตรง และก่อให้เกิดวิกฤติการณ์ด้านแรงงานขึ้นโดยทั่วไป

ก่อนหน้านี้ที่ระบบเศรษฐกิจจะถึงจุดชะงักงันเช่นปัจจุบัน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ประเมินว่าอัตราการว่างงานจะมีเพียงไม่กี่หมื่นอัตรา หากแต่เมื่อสถานการณ์และนโยบายฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศเปลี่ยนแปลงไป ปัจจัยดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการที่ต้องหยุดกิจการอย่างกว้างขวาง เนื่องจากขาดความเชื่อมั่นในการบริหารงานของรัฐบาล ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ สินค้าขายไม่ออก การเพิ่มขึ้นของหนี้สิน ทำให้ยอดตัวเลขการว่างงานทั่ว

ประเทศสูงถึงเกือบสองล้านคน ผลกระทบจากปัญหาการว่างงานดังกล่าวไม่เพียงแต่สร้างปัญหาให้แก่ตัวบุคคลนั้นเท่านั้น หากแต่ยังแผ่กว้างขยายผลไปถึงครอบครัว บุพการี หรือผู้ที่ต้องการพึ่งพารายได้จากการทำงานของคนจำนวนมาก ตลอดจนบัณฑิตที่กำลังก้าวเข้าสู่ตลาด แรงงานในอนาคตอีกด้วย ตัวเลขทางราชการ แจ้งว่า จากการประมาณการได้ว่าทั่วประเทศมีผู้ว่างงานทั้งสิ้นประมาณ ๑,๑๗๐,๐๐๐ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๓.๔๘ แบ่งเป็นอัตราว่างงานจริงประมาณ ๑๗๐,๐๐๐ คน ที่เหลือเป็นการว่างงานแอบแฝง

จากข้อมูลการสำรวจแรงงานภายในประเทศ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม รายงานว่า แนวโน้มของผู้ว่างงานอย่างเปิดเผยในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ คาดว่าจะเพิ่มจากปี พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นประมาณ ๒๖๓,๐๐๐ คน และขยายจำนวนเป็น ๒๕๕,๐๐๐ และ ๒๓๕,๐๐๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และ พ.ศ. ๒๕๔๑ ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ ๐.๘๐, ๐.๗๘ และ ๐.๗๑ ของกำลังแรงงานระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๔๑ ซึ่งในจำนวนนี้พบว่าผู้ว่างงานที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่ามีสัดส่วนการว่างงานสูงที่สุด ประมาณร้อยละ ๓๖.๔๓ รองลงมาได้แก่ ระดับมัธยม

ศึกษาตอนต้น ร้อยละ ๑๕ - ๑๘ และระดับอาชีวศึกษา ระดับมหาวิทยาลัยตามลำดับ สาเหตุการว่างงานอย่างเปิดเผยส่วนใหญ่มาจากการเลิกงานหรือหางานที่ถูกใจทำไม่ได้ การได้รับเงินเดือนหรือค่าตอบแทนต่ำ และความรู้ความสามารถไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

ขณะเดียวกัน โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี แถลงต่อสื่อมวลชนตามที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวัน เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๔๐ ว่า ที่ประชุมคณะกรรมการกลั่นกรองฝ่ายเศรษฐกิจรับทราบรายงานตัวเลขแรงงานที่จะได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตามที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เสนอว่าตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. ๒๕๔๐ จนถึงต้นเดือนกันยายน ๒๕๔๐ ขณะนี้มีการเลิกจ้างงานแล้วจำนวน ๑๓,๒๑๕ คน ในจำนวนนี้ได้รับการช่วยเหลือให้ถูกจ้างที่ถูกเลิกจ้าง ได้รับเงินค่าจ้างและค่า ชดเชยไปแล้วจำนวน ๒๓๑ ล้านบาท บรรจุแต่งตั้งงานใหม่ให้จำนวน ๓๑๑ คน พัฒนาฝีมือและ จัดหางานใหม่ให้จำนวน ๔๖๒ คน รวมทั้งดำเนินการชะลอการเลิกจ้างเพื่อแก้ไขปัญหาเดือดร้อนของผู้ถูกเลิกจ้าง ขณะเดียวกัน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) รายงานว่าหากการขยายตัว

ทางเศรษฐกิจของปี ๒๕๔๐ เป็นไปตามที่ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ(ไอเอ็มเอฟ) คาดไว้ ก็จะมีการว่างงานรวมจำนวน ๑ ล้านคนนั้น เป็นการรวมทั้งการว่างงานแบบเปิดเผยและการว่างงานแฝง คือ รวมคนที่ว่างงานตามฤดูกาลด้วย แต่กระทรวง แรงงานและสวัสดิการสังคมรายงานว่าจะมีเพียงจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ กว่าคนเท่านั้น (ไทยรัฐ, ๒ กันยายน ๒๕๔๐ : ๕)

อนึ่ง ในเอกสารประกอบการประชุม ในเรื่องสถานการณ์แรงงานหลังปรับค่าเงินบาท ระบุว่าตัวเลขการเลิกจ้างงานจำนวน ๑๓,๒๑๕ คน อาจต่ำกว่าความเป็นจริง เพราะยังไม่รวมการเลิกจ้างที่ไม่ปรากฏในระบบ และอาจมีพนักงานของกลุ่มสถาบันการเงินจำนวน ๕๕ แห่ง ที่ถูกสั่งให้หยุดดำเนินการชั่วคราวอีกจำนวน ๑๘,๐๐๐ คน ที่จะได้รับผลกระทบด้วยทันทีที่มีการใช้แผนรวมตัวหรือควบกิจการของสถาบันการเงินด้วย และเมื่อมีการควบกิจการแล้ว คาดว่าจะมีพนักงานจำนวน ๑๑,๕๕๔ คน ต้องถูกปลดออกจากงาน จากจำนวนพนักงานทั้งหมด จำนวน ๑๘,๔๕๑ คน นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มธุรกิจที่มีการเลิกจ้างงานที่ชัดเจน ได้แก่ กลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง ซึ่งใช้แรงงานที่มีระดับการศึกษาสูงและกลุ่มธุรกิจที่มี

การเลิกจ้างงานตามภาวะเศรษฐกิจที่ซบเซา ได้แก่ กลุ่มธุรกิจด้านบริการ โรงแรม ร้านอาหาร ที่ได้มีการจ้างแรงงานระดับกลางและระดับล่างเป็นจำนวนมาก และในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ คาดว่าจะมีการว่างงานถึงจำนวน ๑.๑๓ ล้านคน เป็นแรงงานใหม่ที่เพิ่งสำเร็จการศึกษา และผู้ว่างงานค้างมาจากปี พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยจะมีปัญหาการว่างงานของแรงงานที่มีการศึกษาระดับปริญญาตามมาด้วย

สำหรับภาวะการจ้างงานภายในประเทศช่วงครึ่งแรกของปี ๒๕๓๘ มีผู้สมัครงานกับสำนักจัดหางานของรัฐ๗๑,๘๖๐ คน ลดลงจากรายเดียวกันของปีพ.ศ. ๒๕๓๘ ร้อยละ ๘.๔ โดยมีการบรรจุเข้าทำงาน ๕๒,๓๖๒ คน ลดลงจากระยะเดียวกันของปีก่อนร้อยละ ๘.๔ เช่นกัน การบรรจุเข้าทำงานคิดเป็นร้อยละ ๗๒.๕ ของจำนวนผู้สมัคร ในขณะที่มีตำแหน่งงานว่าง๒๐๖,๗๕๗ ตำแหน่ง ลดลงร้อยละ ๒๑.๕ จากช่วงเวลาเดียวกันของปี ๒๕๓๘ การที่อัตราการบรรจุงานยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับตำแหน่งงาน อาจเนื่องจากการที่คุณสมบัติของผู้สมัครงานไม่สอดคล้องกับงานที่นายจ้างต้องการ หรือการจากระบบการศึกษาของไทยยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน อย่างไรก็ตาม การที่ภาวะการส่งออกของประเทศชะลอ

ตัวลง ทำให้อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกต้องชะลอการผลิตและหยุดรับคนงานเพิ่ม บางแห่งมีการเลิกจ้างคนงานบางส่วน สาเหตุสำคัญที่ทำให้การส่งออกลดต่ำลงเนื่องจากค่าจ้างแรงงานสูงกว่าประเทศคู่แข่งกัน ปัญหาอุปสรรคจากการกีดกันทางการค้า ภาวะเงินเฟ้อที่ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้ก่อให้เกิดผลกระทบปัญหาแรงงานของไทยติดตามมา

ธุรกิจจะต้องปรับตัวอย่างไรเพื่อความอยู่รอด?

ในการดำเนินธุรกิจเป็นที่ยอมรับกันว่าทรัพยากรบุคคลถือเป็นหัวใจที่สำคัญ ในขณะเดียวกันก็เป็นต้นทุนการผลิตที่มีมูลค่าสูง เมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนประเภทอื่น ๆ การที่รัฐบาลมีมาตรการสั่งหยุดการดำเนินงานของสถาบันการเงินจำนวน ๕๘ แห่ง เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๔๐ เป็นต้นมา ซึ่งการดำเนินธุรกิจดังกล่าวเป็นแหล่งว่าจ้างบุคลากรไม่น้อยกว่า ๒๐,๐๐๐ คน โดยบุคคลเหล่านี้มีโอกาสดกงานหรือถูกเลิกจ้าง หรืออย่างน้อยที่สุดหากยังไม่ถูกเลิกจ้างก็จะต้องเผชิญกับความวิตกกังวล ความเครียดและความไม่มั่นใจในความมั่นคงของการทำงาน โดยส่วนตัว ตลอดจนครอบครัว ญาติพี่น้อง และบุคคลใกล้ชิด ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

ได้แพร่กระจายไป ยังหน่วยงานธุรกิจอุตสาหกรรมในภาคเอกชนโดยทั่วไป เนื่องจากผลกระทบจากค่าเงินบาทลอยตัวภาวะเงินเฟ้อ ต้นทุนการผลิตสูง ภาวะอัตราดอกเบี้ย กำลังซื้อของผู้บริโภคลดลง และการขึ้นราคาของกิจการสาธารณูปโภคที่มีผลกระทบต่อการค้าเงินธุรกิจ โรงงานอุตสาหกรรมต้องลดกำลังการผลิตลง หรือหากเป็นโรงงานที่ใช้กำลังแรงงานจำนวนมาก (Labor intensive) ก็เริ่มที่จะลดพนักงานในสายการผลิตบางส่วน หรือมีฉะนั้นก็ลดจำนวนชั่วโมงการทำงานให้น้อยลง มีการปรับลดค่าตอบแทนในการทำงานหลายบริษัทต้องหยุดกิจการลงชั่วคราวเมื่อไม่สามารถแบกรับภาระอันหนักหน่วงได้

จากการสำรวจข้อมูลในรอบเดือนสิงหาคม ๒๕๔๐ ที่ผ่านมา ผู้เขียนได้รับทราบสถานการณ์ด้านแรงงานจากบุคคลที่ทำงานในหน่วยงานภาครัฐกิจเอกชนดังนี้ กิจการห้างสรรพสินค้าบางแห่งให้พนักงานบางตำแหน่งในบางแผนกมาทำงานเดือนสลับเดือนเพื่อลดค่าตอบแทน ธุรกิจนำเข้ารถยนต์บางแห่งลดจำนวนพนักงานลงร้อยละ ๖๐ ธุรกิจบางประเภทให้พนักงานไม่ต้องมาทำงานแต่ยังคงจ่ายค่าตอบแทนให้ครึ่งหนึ่ง โดยยังไม่เลิกจ้าง กิจการบางแห่งลดเงินเดือนพนักงานลงร้อยละ ๑๕ ถึง ๓๐ และงดการ

จ่ายเงินโบนัส สถาบันการเงินบางแห่งลดพนักงานลงร้อยละ ๕๐ ผู้บริหารลดเงินเดือน โดยความสมัครใจร้อยละ ๓๐ ธุรกิจห้างสรรพสินค้า ผลิตภัณฑ์เครื่องประดับ สถานพยาบาลบางแห่งหยุดกิจการลงทั้งชั่วคราวและเป็นการถาวร ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์บางแห่งชะลอการจ่ายเงินเดือนพนักงาน นอกจากนี้ หน่วยงานธุรกิจส่วนใหญ่เริ่มใช้มาตรการรณรงค์เพื่อก่อให้เกิดการประหยัดเพื่อลดต้นทุนการผลิตในสถานประกอบการรูปแบบต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีผลสะท้อนมาจากนโยบายการแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่รัฐบาลกำลังดำเนินอยู่แทบทั้งสิ้น

นิตยสารไทม์ (TIME) อันทรอทิทิพลและเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายทั่วโลก ได้ตีพิมพ์บทความในฉบับเดือนสิงหาคม ๒๕๔๐ วิเคราะห์ถึงความล้มเหลวของระบบเศรษฐกิจไทยว่าเกิดจากมูลเหตุที่สำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ นักการเมืองไม่มีคุณภาพ รัฐบาลขาดการวางแผนด้านการเงินของประเทศในระยะยาว และนิสัยความฟุ้งเฟ้อของประชาชน

ถึงแม้ว่าภาครัฐจะพยายามหาทางแก้ไขเพื่อบรรเทาปัญหาวิกฤตการณ์แรงงานที่เกิดขึ้น กล่าวคือ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้มีนโยบายที่จะจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาการเลิกจ้างและ

ปัญหาการว่างงาน ตลอดจนการขอความร่วมมือไปยังนายจ้างและลูกจ้างตามสถานประกอบการต่าง ๆ ทั่วประเทศให้ช่วยระคับระคองสภาพการจ้างงาน รวมทั้งการช่วยเหลือดูแลให้ผู้ตกงานได้รับค่าชดเชยและหางานใหม่ให้กับผู้ว่างงาน รวมทั้งการที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เสนอมาตรการเพิ่มเติมในการแก้ไขปัญหาดังนี้

๑. ให้เร่งรัดบรรจุนางใหม่แก่พนักงานหรือลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้างและประสงค์จะหางานใหม่ให้มากที่สุด ในตำแหน่งงานว่างสะสมที่มีอยู่จำนวนกว่า ๔๐,๐๐๐ ตำแหน่ง

๒. เร่งรัดสำรวจข้อมูลการเลิกจ้างงานในทุกธุรกิจให้ครบถ้วน และจัดหางานใหม่ให้สอดคล้องกับความรู้และฝีมือ

๓. สนับสนุนให้มีการเรียนต่อระดับที่สูงมากขึ้น

๔. ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระสำหรับผู้ว่างงานที่มีการศึกษา โดยสนับสนุนด้านสินเชื่อในระยะต่อไป ให้เร่งยกระดับฝีมือแรงงาน การส่งเสริมแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ รวมทั้งการลดใช้แรงงานต่างชาติ ลดจำนวนแรงงานต่างชาติผิดกฎหมาย ซึ่งมีอยู่จำนวนประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ คน ที่เป็นแรงงานระดับล่างและไร้ฝีมือ เพื่อมิ

จ่ายเงินโบนัส สถาบันการเงินบางแห่งลดพนักงานลงร้อยละ ๕๐ ผู้บริหารลดเงินเดือน โดยความสมัครใจร้อยละ ๓๐ ธุรกิจห้างสรรพสินค้า ผลิตภัณฑ์เครื่องประดับ สถานพยาบาลบางแห่งหยุดกิจการลงทั้งชั่วคราว และเป็นการถาวร ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์บางแห่งชะลอการจ่ายเงินเดือนพนักงาน นอกจากนี้ หน่วยงานธุรกิจส่วนใหญ่เริ่มใช้มาตรการรณรงค์เพื่อก่อให้เกิดการประหยัดเพื่อลดต้นทุนการผลิตในสถานประกอบการรูปแบบต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีผลสะท้อนมาจากนโยบายการแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่รัฐบาลกำลังดำเนินอยู่แทบทั้งสิ้น

นิตยสารไทม์ (TIME) อันทรงอิทธิพลและเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายทั่วโลก ได้ตีพิมพ์บทความในฉบับเดือนสิงหาคม ๒๕๔๐ วิเคราะห์ถึงความล้มเหลวของระบบเศรษฐกิจไทยว่าเกิดจากมูลเหตุที่สำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ นักการเมืองไม่มีคุณภาพ รัฐบาลขาดการวางแผนด้านการเงินของประเทศในระยะยาว และนิสัยความฟุ้งเฟ้อของประชาชน

ถึงแม้ว่าภาครัฐจะพยายามหาทางแก้ไขเพื่อบรรเทาปัญหาวิกฤติการณ์แรงงานที่เกิดขึ้น กล่าวคือ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้มีนโยบายที่จะจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาการเลิกจ้างและ

ปัญหาการว่างงาน ตลอดจนการขอความร่วมมือไปยังนายจ้างและลูกจ้างตามสถานประกอบการต่าง ๆ ทั่วประเทศให้ช่วยปรับระดับประกอบสภาพการจ้างงาน รวมทั้งการช่วยเหลือดูแลให้ผู้ตกงานได้รับค่าชดเชยและหางานใหม่ให้กับผู้ว่างงาน รวมทั้งการที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เสนอมาตรการเพิ่มเติมในการแก้ไขปัญหาดังนี้

๑. ให้เร่งรัดบรรจุงานใหม่แก่นักงานหรือลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้างและประสงค์จะหางานใหม่ให้มากที่สุด ในตำแหน่งงานว่างสะสมที่มีอยู่จำนวนกว่า ๔๐,๐๐๐ ตำแหน่ง

๒. เร่งรัดสำรวจข้อมูลการเลิกจ้างงานในทุกธุรกิจให้ครบถ้วน และจัดหางานใหม่ให้สอดคล้องกับความรู้และฝีมือ

๓. สนับสนุนให้มีการเรียนต่อระดับที่สูงมากขึ้น

๔. ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระสำหรับผู้ว่างงานที่มีการศึกษา โดยสนับสนุนด้านสินเชื่อในระยะต่อไป ให้เร่งยกระดับฝีมือแรงงาน การส่งเสริมแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ รวมทั้งการลดใช้แรงงานต่างชาติ ลดจำนวนแรงงานต่างชาติผิดกฎหมาย ซึ่งมีอยู่จำนวนประมาณ ๗๐๐,๐๐๐ คน ที่เป็นแรงงานระดับล่างและไร้ฝีมือ เพื่อมี

ให้มีผลกระทบต่อสถานภาพการจ้างแรงงานไทย และการทบทวนมาตรการอนุญาตนำเข้าแรงงานต่างชาติที่ถูกกฎหมาย ทั้งนี้ในปัจจุบันประเทศไทยอนุญาตคนงานต่างชาติเข้ามาทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายจำนวน ๑๗๕,๐๐๐ คน ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ และเพิ่มเป็นจำนวน ๑๘๕,๐๐๐ คน ในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนใหญ่เป็นวิชาชีพที่ขาดแคลน

การมีมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนับเป็นเพียงแต่การแก้ไขปัญหาระยะสั้น ความเดือดร้อนได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ รัฐบาลควรจะต้องมีการจัดทำแผนเร่งด่วนเพื่อรองรับปัญหาที่เกิดขึ้นให้เป็นที่แน่นอน ชัดเจนและ มีการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนไว้ล่วงหน้าก่อน

ที่จะเกิดวิกฤตการณ์แรงงานดังกล่าวขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลสามารถที่จะคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่าหากมีการเปลี่ยนแปลงระบบการเงินของประเทศใหม่แล้ว จะมีผลกระทบในด้านใดบ้าง เพื่อที่จะได้ดำเนินการป้องกันแก้ไขได้อย่างทันท่วงที มิใช่ปล่อยให้สถานการณ์เป็นไป หรือทำการแก้ไขที่ปลายเหตุ นอกจากนี้จะต้องทำการมอบหมายให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้มีการประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน ตลอดจนประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความมั่นใจว่ารัฐบาลจะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนน้อยที่สุด จึงจะถือได้ว่ารัฐบาลเป็นที่พึงของประชาชนได้อย่างแท้จริง

มาตรการของกิจการที่ใช้ในสถานการณ์ที่เกิดวิกฤตการณ์ด้านแรงงาน

๑. ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล

๑.๑ จดจ้างคนใหม่แทนพนักงานที่ลาออก (Employment freeze)

๑.๒ ไม่มีนโยบายปลดคนงานออกยกเว้นพนักงานที่ขาดประสิทธิภาพในการทำงาน เช่น ขาดงานบ่อย ขี้เกียจทำงานโดยยึดหลักรักษาคณดี ปลดคนไม่ดี (Lay-off : Last in - first out)

๑.๓ เสริมสร้างความมั่นใจให้กับพนักงาน โดยการสร้างสิ่งจูงใจเพื่อกระตุ้นให้พนักงานทุ่มเทเวลาและอุทิศตนให้กับการทำงานยิ่งขึ้น

๑.๔ ทำการปรับปรุงโครงสร้างขององค์การใหม่ (Re-Organizing) ทั้งด้านอัตรากำลัง และการแบ่งหน่วยงานโดยยึดหลักใช้คนให้เหมาะกับงาน ไม่ให้เกิดคนล้นงานหรือล้นคน

๑.๕ ในกรณีจ้างพนักงานใหม่ต้องคำนึงถึงทักษะความรู้ความสามารถ หรือเป็นตำแหน่งงานที่สำคัญเพื่อเข้ามาช่วยแก้ไขวิกฤติการณ์หรือก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์การ

๒. ด้านการบริหารองค์การ

๒.๑ ลดค่าใช้จ่ายสำนักงาน เพื่อก่อให้เกิดความประหยัด

๒.๒ ลดค่าใช้จ่ายในการทำงาน เช่น การฝึกอบรม การปรับเวลาปฏิบัติงาน

๒.๓ ลดค่าใช้จ่ายด้านเงินเดือนและผลตอบแทนตามความเหมาะสม และด้วยความสะดวกใจ

เอกสารอ้างอิง

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. วิสัยทัศน์ประเทศไทย ปี ๒๐๐๐. กรุงเทพมหานคร : มติชน, ๒๕๓๕.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เศรษฐกิจไทยในทศวรรษหน้า. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๖.

สังคีต พิริยะรังสรรค์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร. โลกาภิวัตน์กับสังคมเศรษฐกิจไทย.

กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

ภาวดี ทองอุไทย. คนและงานวันพรุ่งนี้ เศรษฐกิจไทย ก.ศ. ๒๐๐๐. กรุงเทพมหานคร : คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๗.